

شناسه	رویه	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۳/۰۴/۱۹
عنوان موضوع	طرح موانع و مشکلات دریافت عوارض متقابل از ناوگان افغانستانی (عوارض خاک پولی) و توافقات حاصله		
مرجع طرح موضوع	کمیسیون حمل و نقل ترانزیت و امور مرزی اتاق بازرگانی صنایع و معادن کشاورزی استان		
شرح موضوع	کمیسیون حمل و نقل ترانزیت و امور مرزی اتاق بازرگانی صنایع و معادن کشاورزی در نامه ۱۴۰۳/۱۴۵۱/د مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۰۷ پیرامون حذف خاک پولی ناوگان های در حال تردد به کشور ایران و افغانستان منعکس نمود. دبیرخانه شورای گفت و گو در نامه ۱۴۰۳/۱۰۵۶/ص مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۳۰ موضوع را به اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای ارسال و نظر این اداره کل را جویا شد. اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای طی نامه ۳۱/۴۱۰۵ مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۰۲ اعلام نمود با توجه به نشست مشترک مرزی کشور با هیات اعزامی افغانستان در تاریخ ۱۴۰۲/۱۰/۱۰ در پایانه مرزی دوغارون، امارت اسلامی افغانستان با ارسال نامه سرکنسولگری افغانستان در مشهد به عنوان نمایندگی وزارت امور خارجه شمال و شرق از کاهش ۵۰۰۰ افغانی خاک پولی رانندگان ایرانی از ۱۴۰۲/۱۰/۱۵ اطلاع داده، که متعاقب آن سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای از تاریخ ۱۴۰۲/۱۰/۲۷ عوارض متقابل از ناوگان افغانستانی عبوری به عمق کشور ۷۰ دلار کاهش یافت. در نتیجه عوارض خاک پولی توسط دولت طالبان برای ناوگان ایرانی حذف نشده بلکه کاهش یافته است که معادل آن برای ناوگان ملیت افغانستان نیز جهت ورود به قلمرو کشور ج.ا. کاهش یافته است. علاوه بر آن در حال حاضر طرف افغان از ناوگان ایرانی وارد شده به قلمرو افغانستان ۳۸۰۰ افغانی به عنوان خاک پولی و ۱۵۰ دلار به عنوان رودپاس دریافت می کند. در مقابل کشور ایران از ناوگان افغان ورودی به کشور ۱۷۵ دلار و از ناوگان متردد به پایانه مرزی و منطقه ویژه ۱۲۰ دلار دریافت می نماید. همچنین قبل از کاهش اخیر در اقدام یکجانبه، طرف ایرانی نسبت به اعمال تخفیف برای ناوگان افغان ورودی به مقاصد پایانه مرزی و منطقه ویژه و کاهش عوارض از ۲۴۵ دلار به ۱۲۰ دلار اقدام نموده است. دولت افغانستان صرف نظر از مقصد تخلیه محموله کامیون های ایرانی، به محض عبور کامیون های کشور از منطقه صفر مرزی و ورود به گمرک مرزی اسلام قلعه و بدون پیمودن مسافتی در قلمرو کشور افغانستان، مبادرت به دریافت کامل و یکسان عوارض از ناوگان جاده ای ایرانی می نماید. عدم اجرای عوارض قانونی موجب می شود تا کامیون های افغانستانی سهم بیشتری از جابه جایی کالا بین دو کشور را به دلیل پایین بودن کرایه حمل در اختیار گیرند. مضاف بر اینکه عدم اجرای آن موجب تضییع حقوق حق دولت خواهد شد. لذا عدم پرداخت عوارض توسط ناوگان افغانی باعث کاهش حمل و نقل کالاهای صادراتی توسط ناوگان کشورمان به افغانستان می گردد که یقیناً با کاهش درآمدهای صادراتی استان که سهم قابل توجهی از درآمدهای صادراتی و ارزی کشور را دارد همراه بود. لذا موضوع در بیست و یکمین نشست دبیرخانه شورای گفت و گو بررسی شد. مدیر عامل منطقه ویژه دوغارون نیز در این خصوص مطابق نامه ۱۹۲/۰۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۳ موارد مد نظر به همراه مستندات ابرازی را ارسال کرد.		
ایرادات و مشکلات مطروحه	با توجه به آنکه بالغ بر ۵۰ درصد صادرات استان به افغانستان صورت می گیرد در خصوص حذف «خاک پولی» باید به مقوله صادرات و توسعه آن توجه جدی داشت؛ چنان که این مهم باید صرف نظر از مباحث سیاسی		

فی مابین طرفین و در راستای دیپلماسی اقتصادی مورد بررسی قرار بگیرد. در واقع سیاست هایی باید مدنظر قرار بگیرد که خللی به حوزه صادرات وارد نکند. • ناوگان ایرانی که به خاک افغانستان تردد می کنند، بسیار کمتر از ناوگانی است که از طرف افغانستان به ایران تردد دارند. • طرف افغان خاک پولی و عوارض را به صورت کامل حذف نکرده است. لذا ضرورت دارد مسئله حذف خاک پولی و سایر مبالغ دریافتی تحت عنوان رود پاس از مراودات مرزی حذف شود.	
نظرات اعضا حاضر در جلسه کارشناسی: بسیست و یکمین جلسه دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان با دستور کار بررسی «طرح موانع و مشکلات دریافت عوارض متقابل از ناوگان افغانستانی (عوارض خاک پولی)»، برگزار شد. «علی اکبر لبافی» در این نشست اظهار کرد: مبحث «عوارض و یا خاک پولی» در مرز ایران و افغانستان، از سوی کمیسیون حمل و نقل، ترانزیت و امور مرزی در دستور کار دبیرخانه شورای گفت و گو قرار گرفته است. طبق گزارشات واصله در پی برگزاری نشست مشترک ۱۰ دی ماه ۱۴۰۲ در زمینه تعرفه بین نمایندگان دو کشور ایران و افغانستان در مرز دوغارون، در حوزه حذف و یا کاهش عوارض، بلافاصله طرف مقابل، «خاک پولی» یا عوارض طرف خود را کاهش داده است. متقابلاً سازمان راهداری کشور، به میزان کاهش خاک پولی از سوی طرف مقابل، عوارض را کاسته است؛ اما مطالبه کمیسیون حمل و نقل اتاق مشهد، حذف کامل خاک پولی و عوارض از سوی طرفین است. همچنین کمیسیون به دبیرخانه از تبعیض موجود در این رابطه گلایه داشته و عنوان کرده از ماشین هایی که به منطقه ویژه اقتصادی و بازارچه مرزی ورود می کنند، ۱۲۰ دلار عوارض اخذ می شود؛ لذا خواستار پیگیری این موضوع از سوی دبیرخانه شدند. «حسین محمدیان»، رئیس کمیسیون توسعه صادرات اتاق بازرگانی استان نیز با بیان اینکه بالغ بر ۵۰ درصد صادرات استان به افغانستان صورت می گیرد، یادآور شد: در خصوص حذف «خاک پولی» باید به مقوله صادرات و توسعه آن توجه جدی داشت؛ چنان که این مهم باید صرف نظر از مباحث سیاسی فی مابین طرفین و در راستای دیپلماسی اقتصادی مورد بررسی قرار بگیرد. در واقع سیاست هایی باید مدنظر قرار بگیرد که خللی به حوزه صادرات وارد نکند. برگزاری نشست با طرف افغان در خصوص حذف «خاک پولی» در ماه آینده «نصیر برادران»، رئیس اداره ترانزیت اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای خراسان رضوی نیز تصریح کرد: عوارض «خاک پولی» توسط دولت طالبان برای ناوگان ایرانی حذف نشده بلکه کاهش یافته است که معادل آن نیز عوارض برای ناوگان دارای ملیت افغانستان هنگام ورود به قلمرو ایران، کاهش پیدا کرده است. در حال حاضر طرف افغان از ناوگان ایرانی متردد به قلمرو افغانستان ۳۸۰۰ افغانی به عنوان خاک پولی و ۱۵۰ دلار به عنوان رود پاس دریافت می کند.	جمع بندی جلسه کارگروه تخصصی (کارشناسی) به تاریخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۱

وی ادامه داد: متقابلاً از ناوگان افغانستانی متردد به عمق کشور ما نیز ۱۷۵ دلار و از ناوگان متردد به پایانه مرزی و منطقه ویژه ۱۲۰ دلار اخذ می‌شود. البته ناگفته نماند قبل از کاهش اخیر در اقدامی یک طرفه، طرف ایرانی یکبار نسبت به اعمال تخفیف برای ناوگان افغان ورودی به مقاصد پایانه مرزی و منطقه ویژه و کاهش عوارض از ۲۴۵ دلار به ۱۲۰ دلار اقدام کرده است.

وی تصریح کرد: در مذکرات صورت گرفته نیز مطرح شد در صورت حذف کامل «خاک پولی» از سوی افغانستان، ایران نیز متقابلاً عوارض خود را حذف می‌کند. لذا رودپاسی که طرف افغان نیز دریافت می‌کند باید حذف شود، این مهم نیز یکی از بندهای توافق در کمیته مشترک ملی در اسفندماه ۱۴۰۲ بود.

برادران یادآور شد: برای کاهش هزینه‌های بخش خصوصی و دولتی مقرر شد مشهد، میزبان نشست بعدی با افغانستان پیرامون تفاهات مرزی طرفین در خصوص مرزهای مشترک در خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی با افغانستان باشد و جزئیات ریز این مساله در خصوص کاهش و حذف عوارض کارشناسی شود.

وی تصریح کرد: اوایل هفته جاری نیز نشست مقدماتی به صورت ویدئوکنفرانسی با مسئولین افغانستان برگزار شد، طرف افغان در این نشست عنوان کرد که خاک پولی را حذف کرده؛ اما ایران عوارض را به صورت کامل حذف نکرده است. ما نیز اخذ عوارض ۳ هزار و ۴۵۰ افغان با رسیدن را مطرح کردیم که آنان عنوان کردند این مبلغ «خاک پولی» نبوده و قول مساعد بابت پیگیری آن دادند. همچنین، مطرح شد حذف «رودپاس» نیز در دستور کار و پیگیری افغانستان است. لذا مقرر شد در نشست مشهد این مسائل بار دیگر بررسی گردد که احتمال می‌رود این نشست تا یک ماه آینده برگزار شود.

خواستار حذف کامل «خاک پولی» از سوی افغانستان هستیم

در ادامه، «ابراهیم عطایی»، نایب رئیس کمیسیون حمل و نقل، ترانزیت و امور مرزی اتاق بازرگانی خراسان رضوی اظهار کرد: در خصوص مقوله «خاک پولی» باید به توازن تعداد کامیون‌های افغانستانی و ایرانی توجه کرد؛ به طور مثال، ناوگان ایرانی که به خاک افغانستان تردد می‌کنند، بسیار کمتر از ناوگان است که از طرف افغانستان به ایران تردد دارند. با این حال با توجه به هزینه‌های موجود در حوزه ترانزیت و ناوگان، تقاضا می‌شود این عوارض به صورت کامل حذف شود.

در بخش دیگری از نشست، «ناصری»، نماینده وزارت امور خارجه در شرق کشور تصریح کرد: وزارت امور خارجه نمی‌تواند به لحاظ فنی به مبحث عوارض و «خاک پولی» ورود کند با این حال پیشنهاد می‌شود این مهم توسط راهداری با شدت بیشتری نه تنها در خصوص «خاک پولی» بلکه «رودپاس» نیز به صورت متقابل مورد پیگیری قرار بگیرد.

وی با بیان اینکه مباحث سیاسی با طرف طالبان به خوبی توسط وزارت امور خارجه مورد پیگیری و کنترل است، افزود: ما تمام مطالبات افغانستان را به طور دقیق در خصوص برگزاری نشست و... به اداره کل راهداری و بخش خصوصی منعکس می‌کنیم.

در بخش دیگری از نشست، «کاظم شیردل»، رئیس اتحادیه صادرکنندگان خراسان رضوی یادآور شد: متأسفانه کشور ما از زیرساخت‌های کافی در حوزه حمل‌ونقل برخوردار نیست؛ به طور مثال بعضاً از یکسو ناوگان ایرانی فرسوده بوده و از سوی دیگر قیمت تمام شده حمل‌ونقل ناوگان ایرانی ۳ الی ۴ برابر بیشتر از حمل‌ونقل با ناوگان افغانی است لذا باید تمرکزمان بیشتر معطوف به حل این چالش‌ها باشد. با این حال اگر طرف افغان عوارض را کاهش و یا افزایش دهد ما نیز به همان نسبت باید عوارض را کاهش و یا افزایش دهیم.

«مهدی وطن پرست»، رئیس گروه تولید استاندارد خراسان رضوی اظهار کرد: حذف موانع تجاری در عرصه بین‌المللی منافع بسیاری برای طرفین دارد؛ اما باید این مهم مورد توجه قرار گیرد که حذف «خاک پولی» چه میزان علیدی به دلار برای کشور دارد؟

تدوین گزارش کارشناسی در خصوص مزایا و معایب حذف «خاک پولی»

در ادامه این نشست، «محمدعلی امیرفخریان»، رئیس اداره بازرگانی خارجی اداره کل صمت خراسان رضوی در این خصوص اظهار کرد: به نظر می‌رسد گزارش کارشناسی جامعی باید در خصوص مزایا و معایب «خاک پولی» یا عوارض در مرزهای ایران و افغانستان تهیه شود، قطعاً در این حوزه باید از ظرفیت اتاق مشترک ایران و افغانستان استفاده کرده و نظرشان را به طور کتبی بخواهیم تا بتوان تصمیم منطقی و صحیحی در این خصوص اخذ نمود.

لبافی در جمع بندی مباحث مطروحه در دستور کار نخست افزود: ابهامی در خصوص «خاک پولی» میان بخش خصوصی و دولتی وجود ندارد؛ با این حال، پیشنهادات جامعی باید در تدوین بسته پیشنهادی به منظور ارائه به طرف افغان در نشست آینده گنجانده شود و تمامی مسائل شفاف سازی شود. در مجموع، حذف کامل یا نسبی عوارض و «خاک پولی» باید به صورت متقابل صورت بگیرد. همچنین از آنجا که مطالبه کمیسیون حمل‌ونقل اتاق حذف کامل «خاک پولی» به صورت متقابل است، اداره کل راهداری استان این مساله را در نشست ماه آینده با طرف افغانستانی مطرح خواهد کرد.

دستگاه‌های استانی دارای نماینده در جلسه:

دفتر هماهنگی امور سرمایه گذاری و اشتغال استانداری خراسان رضوی، اداره کل صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی، اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان خراسان رضوی، نمایندگی وزارت امور خارجه در شمال و شرق کشور، کمیسیون هماهنگی بانکهای استان، اتاق اصناف مشهد، رئیس اتحادیه صادرکنندگان استان خراسان رضوی، رئیس کمیسیون توسعه صادرات اتاق، رئیس کمیسیون مدیریت واردات و بازرگانی داخلی اتاق، کمیسیون

حمل و نقل، ترانزیت و امور مرزی اتاق، انجمن مدیران صنایع خراسان رضوی، خانه صنعت، معدن و تجارت استان خراسان رضوی، رئیس اتحادیه صنف خدمات تلفن همراه و تجهیزات مخابراتی مشهد. جمع بندی مورد توافق اعضا: در ارتباط با عوارض متقابل و رودپاس ضمن طرح در جلسه شورای گفت و گو، اداره کل راهداری در نشست مشترک با مسئولان ذی ربط حوزه افغانستان که در سطح ملی به میزبانی مشهد برگزار می شود پیگیری نمایند تا : الف) عوارض به طور کلی اعم از متقابل و رودپاس در حوزه راهداری و حمل و نقل جاده ای دو کشور ایران و افغانستان حذف گردد. ب) در صورت عدم تحقق بند (الف)، میزان عوارض تعیین شده توسط دو کشور به طور یکسان تعیین و اجرایی گردد. ت) با توجه به اظهارات رئیس محترم اتحادیه صادر کنندگان در جلسه، ظرف مدت ده روز اتحادیه صادر کنندگان، اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان، کمیسیون حمل و نقل، ترانزیت و امور مرزی، دلایل قیمت تمام شده حمل و نقل بسیار زیاد ناوگان ایرانی در مقایسه با ناوگان افغانی و استفاده از ظرفیت ناوگان افغانی در ایران و چالش های احتمالی در این خصوص بررسی و اعلام نظر نمایند.	
با عنایت به جمع بندی ها و جمیع جهات به شورا پیشنهاد می شود در ارتباط با عوارض متقابل و رودپاس ضمن طرح در جلسه شورای گفت و گو، اداره کل راهداری در نشست مشترک با مسئولان ذی ربط حوزه افغانستان که در سطح ملی به میزبانی مشهد برگزار می شود پیگیری نمایند تا : الف) عوارض به طور کلی اعم از متقابل و رودپاس در حوزه راهداری و حمل و نقل جاده ای دو کشور ایران و افغانستان حذف گردد. ب) در صورت عدم تحقق بند (الف)، میزان عوارض تعیین شده توسط دو کشور به طور یکسان تعیین و اجرایی گردد. ت) با توجه به اظهارات رئیس محترم اتحادیه صادر کنندگان در جلسه، ظرف مدت ده روز اتحادیه صادر کنندگان، اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای استان، کمیسیون حمل و نقل، ترانزیت و امور مرزی، دلایل قیمت تمام شده حمل و نقل بسیار زیاد ناوگان ایرانی در مقایسه با ناوگان افغانی و استفاده از ظرفیت ناوگان افغانی در ایران و چالش های احتمالی در این خصوص بررسی و اعلام نظر نمایند.	پیشنهادهات

فهرست مستندات و
مدارک پشتیبانه

- ۱- بیست و یکمین نشست دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۱
- ۲- نامه ۱۴۰۳/۱۴۵۱/د مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۰۷ کمیسیون حمل و نقل و ترانزیت و امور مرزی
- ۳- نامه ۱۴۰۳/۱۰۵۶/ص مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۳۰ دبیرخانه شورای گفت و گو
- ۴- نامه ۳۱/۴۱۰۵ مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۰۲ اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده ای
- ۵- نامه ۱۹۲/۰۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۳ مدیر عامل منطقه ویژه دوغانرون
- ۶- نامه شماره ۱۰۰۷۲ مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۱۳ معاون امنیتی و انتظامی و دبیر کارگروه ویژه مرزی شورای امنیت
- ۷- نامه شماره ۱۵۴۷/د-پ/غ مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۱۳ معاون قضایی رییس دادگستری خراسان رضوی